

CATALUNYA FRANCISCANA

ANY XLVI - NÚM. 234

ABRIL-JULIOL DE 2010

Foto coberta:

Capella monestir de Bose.

ÍNDEX

EDITORIAL

«...LA CLAROR DE LA MIRADA...»

Josep Manuel Vallejo

41

ESPai FRANCISCÀ

Testimonis

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE: *PER QUÈ PREGAR, COM PREGAR*, D'ENZO BIANCHI

42

CELEBRACIÓ 25è ANIVERSARI
DELS GRUPS DE DIÀLEG I PREGÀRIA

46

FRANCISCANISME I CULTURA ACTUAL.
VINTENES JORNADES D'ESTUDIS FRANCISCANS

49

ORDENACIÓ DIACONAL
DE FRA FRANCESC MIQUEL SÁNCHEZ

51

Articles

QUE NINGÚ S'APROPII LA PRELACIA
M. Remei Garcia

52

LA INTREPIDESA D'UN FRARE BO
Josep Maria Segarra

54

ENVOLTATS D'UN NÚVOL TAN GRAN DE TESTIMONIS

NOVES COMUNITATS EN L'EUROPA
SECULARITZADA

Josep Manuel Vallejo

58

RECERCA

L'EVANGELI ÉS JESÚS

Josep Oriol Toñí

ESPai ARTÍSTIC

PASCHA NOSTRUM

Josep Torné

63

EL MONESTIR DE PEDRALBES

Enric Emo

66

ESPai HISTÒRIC

UN TAST DE LA CUINA CAPUTXINA

Josep M. Vila i Medinyà

74

NECROLÒGIQUES

FRA XAVIER PINEDA

77

FRA LLUÍS SANS: PINZEL·LADES I RECORDS

Enric Castells i Mas

79

LLIBRES

LA ÚLTIMA CIMA

82

LES FONTS FRANCISCANES 1

82

FRANCESC GRANÉ PARLA AMB ANSELM GRÜN

83

800 ANYS DE FRANCISCANISME

83

EDITA:

Caputxins de Catalunya i Balears
www.caputxins.cat

DIRECTOR:

Josep Manuel Vallejo, ofm. cap.

CONSELL DE REDACCIÓ:

Montse Andreu
Daniela Turull
Enric Emo

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

Carme Vallès, ofs.
Francesc Xavier Borràs, ofs.
Sant Pere més Baix, 18 - Barcelona
Teléfono 933 190 087

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:

Normal: 20 €
De suport: 30 € per amunt
Número solt: 5 €

Impressió:

Univers gràfic
Tel. 931 142 415

Dipòsit legal: B. 8297-59

EDITORIAL

«...LA CLAROR DE LA MIRADA...»

Submergits com estem en la voragine dels esdeveniments que fan actuals els mitjans de comunicació, ens passen despercebuts altres esdeveniments de no tanta “actualitat” però de molta més calada. D’aquests es vol fer ressò la nostra revista, entre altres raons perquè són molt més positius i encomanen esperança. Ens referim en primer lloc al pas per Barcelona del prior del monestir de Bose, Enzo Bianchi, un autèntic mestre espiritual dels nostres dies, amb més de cinquanta anys d’experiència com a monjo, que ens ha regalat un llibre de maduresa sobre la pregària cristiana. En segon lloc volem ressaltar els 25 anys d’existència del Grups de Diàleg i Pregària, nascuts a redós del convent d’Arenys de Mar, que sense fer soroll han ajudat

a tantes persones a retrobar-se amb la fe cristiana i a compartir la vida en grup. En tercer lloc destaquem un article on us oferim un recull de les comunitats que tenen vitalitat i són fecundes en la nostra Europa secularitzada. Cal posar-se les ulleres

de Jesús de Natzaret per veure les moltes coses positives que tenim al nostre voltant i no deixar-se portar per la lectura, parcial i pessimista dels esdeveniments, que ens envolta. La mateixa crisi que fa patir a tantes persones, i que és llegida en termes tan catastrofistes, pot ser una oportunitat per viure d’una forma més racional, sòbria i solidària.

En la mateixa línia de “bones notícies” recomanem una pel·lícula preciosa, *La última cima*, sobre la vida d’un bon capellà, Pablo Domínguez, que ha estat aquests mesos en pantalla, en la que es mostra com la vida d’un home entregat del tot als altres pot alegrar, dulcificar i consolar tantes persones i parlar-los de la sobreabundància de la gràcia de Déu.

De la infinitat de notícies que arriben a les agències cada dia, les que es publiquen són sempre una selecció intencionada. La nostra revista ha optat per seleccionar les més bones, les que donen esperança i contagien optimisme.

FRA JOSEP MANUEL

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE: PER QUÈ PREGAR, COM PREGAR, D'ENZO BIANCHI

El passat mes de juny, a la Sala Pere Casaldàliga de la Llibreria Claret de Barcelona, Enzo Bianchi, fundador i prior de la comunitat de Bose, presentà el seu darrer llibre: *Per què pregar, com pregar*.

L'autor, a través d'un breu recorregut per cada una de les tres preguntes que en vertebraren el contingut: què és pregar, com pregar i per què pregar, va ressaltar sobretot, que la pregària cristiana no és fruit del desig humà de cercar Déu, sinó que neix més aviat del **desig íntim de Déu d'entrar en diàleg amb l'home**. És Ell qui no para de cridar, buscar, interpel·lar, demanant senzillament ser **ESCOLTAT**. D'aquesta escolta brolla la PREGÀRIA, com a resposta i acollida d'una Presència que encamina a recapitular tot desig en un de sol: "**arribar a estimar més i millor a aquells que viuen al nostre costat dia a dia**".

Al centre del llibre l'autor fa una síntesi de l'ensenyament de Jesús sobre la pregària, i en la part final ofereix consells davant les dificultats més comunes que es presenten a aquell que prega, però ens ho diu clarament: "no us feu il·lusions, pregar no és fàcil, és una fatiga, és lluita, perquè són les dificultats que té el mateix creure". La pregària atrau i sedueix, sense deixar d'ésser feixuga.

Enzo Bianchi ja havia publicat al 1986 *El Mantell d'Elies* (Col. Saurí, 78), amb temes de vida monàstica adreçats als membres de la seva comunitat; al 1988 un sobre la Lectio Divina, *Pregar la Paraula*, (Col. Els Daus 89); i recentment *No som pas millors*, una visió renovada de la vida religiosa. Altres llibres seus sobre Bíblia o Espiritualitat els trobareu a l'Editorial Qiqajon del monestir de Bose (monasterodibose.it)

ENTREVISTA A ENZO BIANCHI

Coincidint amb el seu pas per Barcelona i gràcies a l'amabilitat de la Fundació Claret, varem poder fer-li aquesta entrevista.

Estimat germà Enzo,

Voldríem fer tal com feien els novicis del Pares del Desert quan anaven a veure a l'ancià: **“Abba, digues-me una paraula..., sobre la pregària, sobre la lectio divina i sobre la manera de situar-se en el món secularitzat”**.

SOBRE LA PREGÀRIA

La pregària és una activitat de tot home, de tota dona, a cada cultura i a cada temps, perquè quan l'home, la dona, **experimenta dins seu l'espera, l'estupor, l'agraïment d'allò que sent com a gratuït, no merescut**, li neix a dins un moviment que es pot anomenar “pregària”. En aquest sentit, hem de dir que hi ha hagut com una evolució de la pregària simple de l'home antic a la pregària més elaborada, a la lectura meditativa de l'Orient. La pregària cristiana entra en aquesta activitat humana, no és contrària, no l'exclou, però és sobretot una activitat en què el protagonista és l'Esperit Sant que dins de nosaltres s'uneix al nostre esperit, l'esperit humà, l'esperit de la nostra ment, l'esperit del nostre cor, i fa que el nostre crit s'adreci a Déu

invocat com Abbà, Pare. És un gemec, diu Sant Pau, l'home és una criatura que no sap ni com pregar ni què demanar en la pregària, però l'Esperit en nosaltres, amb gemecs inefables, indescriptibles, acull aquest desig que arriba a ser un desig de salvació, d'invocació. L'Esperit pot arribar a ser el protagonista si nosaltres li fem espai perquè desvetlli dins nostre la veu de Déu i ens transformi en “oients”... **La pregària cristiana té com a centre l'escolta**, no és tant un dir a Déu, com la recerca i escolta de la seva Paraula, la seva veu, per poder conèixer la seva voluntat i a Ell mateix. Jo crec que es podria dir que **la pregària cristiana és un “amén” a un amor que ens precedeix**, un amor que no mereixem, que sempre és gratuït, i aquest amén, depèn de si sabem escoltar aquest amor o no, per això, com a principi del cristianisme, abans de tot hi ha l'escolta, la fe neix de l'escolta, i no podem fer aliança amb Déu si no l'escoltem. Certament, l'escolta de Déu té moltes vies, però una d'elles, a la qual els cristians hem de prestar especial atenció, és **escoltar a Déu en el nostre si més profund, com a veu de la nostra consciència**. Tot home,

imatge i semblança de Déu, té en si la capacitat d'escoltar a Déu, d'escoltar aquesta veu, d'escoltar el que és bo i, en conseqüència, de discernir el que és dolent. Aquesta veu que s'ha donat a nosaltres i que sempre roman, l'hem d'acollir amb especial atenció, hem d'exercitar-nos a escoltar aquesta veu de Déu dins nostre, sinó no podrem escoltar-la en l'Esriptura, en la creació, en els altres... Discernir l'autenticitat d'aquesta veu interior requereix de part nostra la capacitat d'apartar tot allò que és momentani, emocional, que pot venir de la suggestió... Sens dubte és un procés llarg, que precisa formació, precisa aprendre a copsar si això que ens ve de dins és una veu que ens porta cap a més humanització, a servir, a la comunió... aleshores és la veu de Déu; **tot el que és contrari a l'amor i a la comunió ve del Maligne.**

Malgrat haver posat molta atenció a la consciència, a la veu de Déu dins nostre, especialment des de la via de St. Agustí a Occident..., avui, gràcies al coneixement que tenim de l'ésser humà i l'aportació de les ciències humanes, ens cal afinar més aquesta escolta de Déu en la pregonesa del cor. Si no es dóna aquesta escolta de Déu així, personal, és impossible oïr-lo en tot allò que és extern a nosaltres. Així mateix, quan ens parla a través de l'Esriptura, arriba un moment en què la mateixa Esriptura incendia el cor, travessa les nostres profunditats i emergeix com una paraula pròpia, de la mateixa fibra, de la nostra història; contràriament, no és una Paraula de Déu per a nosaltres.

SOBRE LA LECTIO DIVINA

La lectio divina no és altra cosa que l'escolta de la Paraula de Déu impresa, dins del Cristianisme. Déu ha volgut parlar

amb nosaltres, però sempre ho ha fet de forma mediata, a través de mediacions, com són els actes, les paraules humanes, la seva acció en la història, que després, pels testimonis rebuts, s'han escrit, formant-se en l'"úter" del poble de Déu, però amb la potència de l'Esperit Sant. Nosaltres hem de fer que la Paraula de Déu continguda en l'Esriptura habiti en la litúrgia, en la comunitat cristiana, dins de cadascun de nosaltres, i això és la lectio divina. No és quelcom recent, un nou mètode, els mateixos Pares de l'Església ja s'hi exercitaven, de fet, el gran pare de la lectio divina és Orígenes... Escoltant, llegint l'Esriptura es dóna un encontre de vida, una aliança amb Déu. La lectio divina es compon, essencialment, com ja deien els Pares, de 4 moments:

- 1. Lectura.** Llegir el text, tractar d'entendre'l. El text, en si mateix, no és Paraula de Déu, conté la Paraula de Déu, en una llengua, en una traducció per a la majoria de nosaltres... És un text difícil d'un temps passat que si el llegim a partir d'aquest coneixement i amb atenció, podrem rebre'l dins nostre.
- 2. Meditació.** Amb un mètode simple: La Paraula ha d'interpretar la Paraula, mirem de llegir, meditar i també pouar del text, deixant que cali en nosaltres, donant-li la senyoria que mereix. Es tracta de meditar la Bíblia amb la Bíblia, buscar ressons, harmonia..., que el missatge que acollim de la Paraula pugui ser teixit amb diversos textos de l'AT i del NT. Aquesta és la meditació que tots podem fer de manera diferent, a través d'eines com ara llibres exegètics o de lectura espiritual de la Bíblia..., o, simplement, tractant d'anar a fons i d'entendre allò que s'ha llegit...

de Déu, veure la història amb els ulls de Déu. Quan hom ha fet un camí de lectio divina i s'ha impregnat de veritat de la Paraula de Déu present a l'Esclusiva li és fàcil **atènyer el cor de Déu**, els ulls de Déu, i tenir aquesta mateixa mirada sobre el món, sobre un mateix...

SOBRE LA MANERA DE SITUAR-SE EN EL NOSTRE MÓN SECULARITZAT

- 3. Pregària.** Allò que hem llegit i meditat cal que reposi dins nostre, que inspi la nostra pregària... que toqui els nostres sentiments perquè arribin a ser els sentiments de Crist. Pau diu: "Tingueu els sentiments de Crist", però, per això és imprescindible conèixer Jesús, llegir l'Evangelí, conformar-nos amb el que hem llegit... que arribi a ser invocació, pregària. Descubrim que la lectio divina ens fa fer una pregària molt més ampla que la que faria el nostre cor, petit, el qual no assoleix la universalitat d'una pregària que ens abraça a tots. En l'Esclusiva està present tot home, just i injust, l'home pecador i l'home amb tota la seva glòria... La Bíblia és un teixit de vides humanes a través dels segles i les cultures. Nosaltres podem ser "hostatgers" de la Bíblia i trobar raons de pregària, d'agraïment, de glòria i d'intercessió.
- 4. Contemplació.** Cal ser molt discrets a l'hora de parlar de contemplació. No es tracta de tenir experiències extraordinàries, sinó d'adquirir la mirada de Déu sobre el món, la història, els esdeveniments, les coses... **Contemplació no és veure Déu, és veure l'home amb els ulls**

Aquest fenomen de la secularització ens ha agafat per sorpresa i ens ha espantat. Ha estat quelcom ràpid, veloç... Estem sorpresos i encara tenim por, por de ser minoria, de no poder incidir en la història. Però això pot ser l'oportunitat d'una gran purificació de la fe per a tots nosaltres, el motiu perquè el cristianisme sigui viscut des de la seva empremta original. Tal volta aquest cert desencant del món possibiliti que el "cristianisme" sigui de veritat, és a dir, una fe des de la qual no s'entén a Déu sense l'home, des de que Crist s'ha encarnat; una fe en què només es pot parlar de Déu des d'allò que Jesús ens ha narrat a través de la seva humanitat; una fe en la qual buscar a Déu passa per buscar a la humanitat, recorrent camins de fraternitat, d'amor, vivint el manament nou. Aleshores tindrem un cristianisme potser menys revestit de formes religioses d'un temps, cosa que no fa la fe cristiana menys forta o difusa, ans al contrari, neix en ella la possibilitat d'estendre's vers tota la humanitat i fins i tot a d'altres cultures. Només cal, senzillament, deixar resplendir la veritat del cristianisme sense por i ens adonarem que és una religió a favor de l'home, de la humanització, no en contra... No s'ha de témer res...

CELEBRACIÓ 25è ANIVERSARI DELS GRUPS DE DIÀLEG I PREGÀRIA

Aquests grups van néixer com a petites comunitats que es reuneixen per les cases una vegada al mes per pregar i tractar un tema. Estan interrelacionats entre ells, compartint anualment un curs bíblic i recesos de cap de setmana. El mes de maig varen celebrar els 25 anys. (www.caputxins.cat/pastoral/dialeg_pregaria/)

Sota una gran i ondulant xarxa blava que penjava del sostre i en la qual hi havia enganxades les siluetes d'uns pans i d'uns peixos, il·luminats per un sol tènueament filtrat per uns acolorits vitralls de paper, i acompanyats per uns coralls vermells, els assistents a la festa van viure unes hores de joia en una sala del Convent dels Frares Caputxins d'Arenys de Mar.

L'ambientació de caire mariner pretenia donar un significat a l'acte: D'en-

trada, la xarxa volia simbolitzar que tots els membres que formen l'Església, dins els Grups de Diàleg i Pregària, viuen interrelacionats. Els pans i els peixos, sobre els quals hi havia escrits els noms dels temes que s'han anat treballant durant els vint-i-cinc anys, volien fer present la multiplicació de les bones accions, en aquest cas afavorida per la pregària i la reflexió en els grups. Els coralls, tal i com ho fan ells en el seu hàbitat, convidaven els assistents

a embellir i purificar l'entorn per on es mouen a la vida diària. Finalment, el fet d'estar situats en un suposat fons marí, volia significar que, en la profunditat de cada persona hi ha moments de dubte, de por... Però en aquesta foscor Déu s'hi fa present en forma de llum, una llum que entra en les aigües profundes filtrada, en aquesta ocasió, per les imatges de Jesús, de Maria, i de Sant Francesc que s'endevinaven en els vitralls de les finestres.

En aquest marc va transcórrer la jornada. L'acte començà amb una pregària i continuà amb una xerrada de fra Jacint Duran, en què, després de fer una ressenya històrica dels grups, va parlar de la necessitat de purificar l'Església des de dins, i convidà tothom a ser segadors, pescadors i pastors. Posteriorment, diverses persones laiques, membres dels grups, van compartir el seu testimoni. La jornada va seguir amb l'audició del Magnificat de J.S. Bach amb uns comentaris de la Daniela Turull que ens descriví meravellosament la unitat entre l'expressió musical i el contingut de cada estrofa del càntic. El matí va continuar amb la celebració de l'Eu-

caristia i acabà amb un dinar de germanor. Posteriorment, una sobretaula lúdica conduïda per Pep Parra, que havia musicat per a l'ocasió uns textos de sant Francesc, introduïts per fra Josep Manuel, va posar fi a una festa ben viscuda per tots.

Fra Jacint va fer una conferència retrospectiva dels 25 anys, ressaltant els moments més significatius i va subratllar els elements necessaris per ara en el nostre context eclesial. Ens digué que la inspiració de la idea dels grups la va trobà a les missions caputxines a l'Amazones, on els frares formen

i recolzen els auxiliars catequistes, que tenen cura de les comunitats de dins de la selva. Els missioners els visiten de tant en tant, i fan que estiguin interrelacionats. En el punt central de la seva xerrada, ens va dir:

“...Una de les coses que em va ajudar molt, però molt, i encara avui dia m’ajuda moltíssim, era la concepció que tenia Sant Francesc de la vida fraterna. És la concepció, que després he intentat de posar en els grups i en la vida dels frares. A l'Església i a la vida religiosa s’ha subratllat massa, i fora de context, la vida de la primitiva comunitat de Jerusalem. Recordeu aquell text tan bonic on tots tenien un sol cor i una sola ànima, que tot ho tenien en comú, pregaven junts, eren tots ben vistos? Però aquest text, tret del context dels “Fets dels apòstols”, porta a viure amb molta dificultat els problemes de la vida quotidiana. Per què? Perquè en la vida quotidiana no t’hi trobes així; quan vius en comunitat, això d’un sol cor i una sola ànima... no dic que no passi, però sols de tant en tant..., no és el normal. Per això sempre m’ha agradat moltíssim que en

els Escrits de Sant Francesc, no he trobat mai aquest text; Sant Francesc no el cita mai perquè té al cap una altra imatge de la vida comunitària. Quina? La que ell anomena “Forma del Sant Evangeli”. És la del grup de Jesús amb els dotze. Aquesta és la imatge, i el paradigma que des de llavors m’ha quedat al cap i que m’ha alliberat moltíssim. Per què? Perquè m’ha alliberat de jutjar els altres i de jutjar-me a mi mateix. Perquè quan la realitat la volem tan perfecta, o jutgem els altres perquè no fan el que han de fer, o em jutjo a mi perquè no faig el que he de fer.

En canvi, en el grup de Jesús hi cap perfectament un Judes, i Jesús li renta els peus. Hi cap un cagadubtes com Sant Pere, i Jesús li dóna el càrrec de tota l'Església. Hi cap un Sant Jaume i un Sant Joan que volen ser els primers, i que volen fer baixar foc del cel, i Jesús els renya. Aquesta és la vida de la nostra Fraternitat, amb persones febles i pecadores, però amb Jesús al centre.

La conferència sencera a: www.caputxins.cat/pastoral/dialeg_pregaria/curs09-10/dip25/cronicahtml

FRANCISCANISME I CULTURA ACTUAL

Vintenes Jornades d'Estudis Franciscans

Els dies 25 i 26 de juny se celebren a la Facultat de Teologia les vintenes Jornades d'Estudis Franciscans, organitzades per la Família Franciscana de Catalunya amb el suport de la mateixa Facultat. Enguany han comptat amb la presència d'un professor d'excepció, el franciscà conventual **Orlando Todisco**, doctor en Filosofia i, durant molts anys, degà de la Pontifícia Universitat Sant Bonaventura de Roma. Va desenvolupar una ponència a partir d'alguns trets característics de la nostra cultura actual: individualisme, subjectivisme, consciència del dret a l'autorealització, globalització, actitud defensiva..., i hi va contraposar l'actitud oblativa, reconciliadora i gratuïta del

pensament franciscà, insistint en el primat del be sobre la veritat, en la bondat com a font de l'ésser, i l'ésser com a do gratuït fruit d'un acte d'amor..., que fonamenten l'actitud optimista davant la vida i la lògica d'interrelació amorosa entre els homes.

A destacar també l'aportació de **Carles Llinàs**, vicedegà de la Facultat de Filosofia de la URL, sobre Nietzsche, en tant que pensador que més influencia actualment la nostra cultura, que buida de contingut la realitat exterior de les coses reduint-ho tot a autoconsciència subjectiva. La transmutació dels valors que estem sofrint i la no fonamentació de la moral degut a la "mort de Déu", així com la voluntat de

poder com a característica de l'home, i l'individualisme radical, seria l'herència més punyent del seu pensament. Una filosofia que fa de l'art i l'estètica, sense veritat ni bondat, el sentit de la vida.

La **Rosa Planas**, investigadora del pensament medieval a Mallorca, ens oferí un retrat de Ramon Llull a partir de les lluites antil·lulistes del segle XVIII, que expliquen les dificultats de recepció del pensament del genial "foll de Déu".

Fra **Valentí Serra**, historiador i arxiver del frares caputxins, oferí un retrat espiritual del recentment beatificat fra Josep Tous i Soler, contextualitzat en la seva època marcada per l'exclaustració dels religiosos durant la desamortització de Mendizábal.

Finalment, la ministra de l'Orde Franciscà Seglar de Catalunya, **Maria Cambray**, metgessa especialista en

oncologia, oferí un estudi aprofundit de les malalties de Sant Francesc d'Assís, a partir de les Fonts Franciscanes i dels nous coneixements de la Medicina.

També intervingueren **Jaime Rey** de l'Escola d'Espiritualitat Franciscana de El Pardo (Madrid), i **Agustí Boadas** de la Facultat de Filosofia de la Ramon Llull.

Com a cloenda, el degà de la Facultat, mossèn Armand Puig, adreçà unes paraules de salutació i agraïment als organitzadors i animà a continuar en aquesta línia fecunda de capbussar-se en el passat per trobar línies d'orientació en el present.

Les ponències de l'any anterior sobre els 800 anys d'història del carisma franciscà foren presentades i distribuïdes. Es poden aconseguir a la Facultat de Teologia i per correu a l'adreça: conselldeiaics@caputxins.cat

ORDENACIÓ DIACONAL DE FRA FRANCESC MIQUEL SÁNCHEZ

El dia de sant Joan, a les sis de la tarda, el bisbe de Vic, mons. Romà Casanova, va ordenar de diaca el nostre germà Francesc Miquel Sánchez. La celebració es va fer al nostre convent d'Igualada, ciutat de naixement de fra Francesc, i va comptar amb la participació de molts frares de tota la nostra província i de capellans de la zona de l'Anoia. Al migdia hi va haver un dinar de germanor al convent, en el qual es va celebrar també l'onomàstic del guardià fra Joan Giró. Després de l'ordenació, tots els assistents van poder gaudir d'un pica-pica al jardí del convent, preparat pels fidels de la comunitat cristiana.

«QUE NINGÚ S'APROPII LA PRELACIA»

M. REMEI GARCIA

Admonició 4a

“**N**o he vingut a ésser servit, sinó a servir (Mt 20,28), diu el Senyor. Els qui han estat constituïts sobre els altres que es gloriïn d'aquesta prelacia igual que si fossin destinats a la feina de rentar els peus dels germans; i quan, per la pèrdua del càrrec, es desassosseguen més que per perdre la feina de rentar els peus, van acumulant més i més riquesa en perill de l'ànima”.

Aquesta exhortació és adreçada a aquells que exerceixen el servei de l'autoritat; això és, dels superiors. Francesc vol posar en guàrdia aquells germans que es torben per la pèrdua de l'ofici de l'autoritat més que per la pèrdua de rentar els peus. Com de costum Francesc inicia la seva recomanació amb una cita evangèlica, aquella de Mt 20,28, on Jesús manifesta als seus deixebles que la seva missió és servir; aquí es troba la veritable grandesa. Es tracta de l'ensenyament joanenc sobre el rentament de peus (Jn 13,14), i del fragment de Lluc sobre l'ésser menors (Lc 22, 24-27). Mateu el lliga a la perícopa de la mare dels fills de Zebedeu, la qual demana al Senyor que els seus fills, l'un sigui a la seva dreta i l'altre a la seva esquerra en el seu regne (cf. Mt 20,20 i ss.). Davant la indignació dels altres deixebles sobre aquesta pretensió, Jesús dóna el seu ensenyament: *Ja sabeu que els governants de les nacions les dominen com si en fossin amos i que els grans perso-*

natges les mantenen sota el seu poder. Però entre vosaltres no ha de ser pas així: qui vulgui ser important enmig vostre que es faci el vostre servidor, i qui vulgui ser el primer, que es faci el vostre esclau; com el Fill de l'home, que no ha vingut a ser servit, sinó a servir i a donar la seva vida com a rescat per tothom (Mt 20, 25-28).

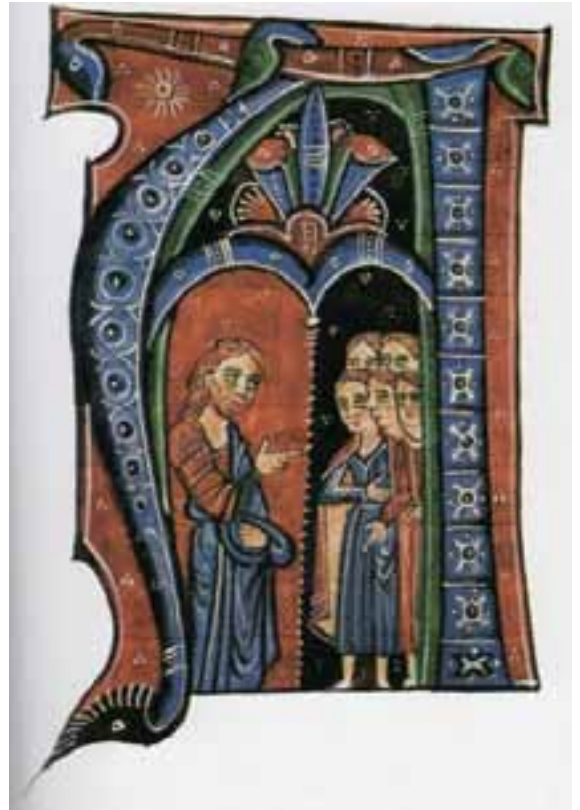
D'aquí que una de les imatges que més han colpit l'esperit de Francesc sigui aquella del Crist Servent. El nom de servent expressa minoritat. Aplicat això al qui està al capdamunt d'una fraternitat, serà fidel a la seva vocació d'ésser menor i servidor de tots. I és que el perill de tot càrrec és voler-s'hi aferrar i no deixar-lo, com si fos l'única arma de protecció davant les adversitats que comporta la mateixa vida fraterna.

Diu un adagi que qui estima menys vol dominar més. I en dominar més, estima menys. El poder i l'ambició anul·len les amistats. Brollen d'un pos-

sible complex d'inferioritat que provoca desigs de superioritat, d'una vida plena d'inseguerats que intenta aixafar els altres per tal de sobreviure, de l'enveja, de la vanitat, del plaer... L'autoritat no imprimeix caràcter quan divideix, quan fereix, quan separa, quan comunica, quan reprimeix la sensibilitat, quan fa impossibles les relacions amb els altres, quan no dialoga, quan actua com a dictador, quan se serveix de la por... En canvi, imprimeix caràcter quan sap escoltar, quan accepta

els altres tal com són, quan acompanya tant en el dolor com en la joia, quan crea comunicació de confiança mútua, quan es pren el seu ofici com un servei a la fraternitat, quan no manipula, quan sap respectar, quan crea diàleg.

Tot retornant al pensament evangèlic on el pobrissó s'emmiralla, en el text de *Mt 20,25-28*, l'actitud d'aquell que vol seguir les petjades de Jesús, sigui prelat o no, ha d'ésser verament humil, sense alimentar l'anhel de posseir un ofici de domini, prenent-se seriosament el gest de rentar els peus del seus ger-

mans. I aquesta és la veritable i santa obediència de Nostre Senyor Jesucrist (Rnb 5,15).

Francesc lliga aquest text amb el capítol de (*Lc 22,26-30*), del Sant Sopar: *Jo sóc enmig vostre com el qui serveix* (v. 27).

En la mesura que un s'obre als altres i a l'Altre, s'omple de Déu i ho trasllueix.

Sant Francesc ho era tot en la primitiva comunitat, no governava ningú, tots germans i tots iguals.

Els càrrecs no són per sempre, són temporals, i s'ha de rebre com un servei a la comunitat.

No hem de gloriar-nos mai dels dons rebuts, perquè no són nostres, i són per transmetre'ls als altres i no en benefici propi. *"Hem de ser Servidors de la comunitat"*.

LA INTREPIDESA D'UN FRARE BO

FRA JOSEP MARIA SEGARRA

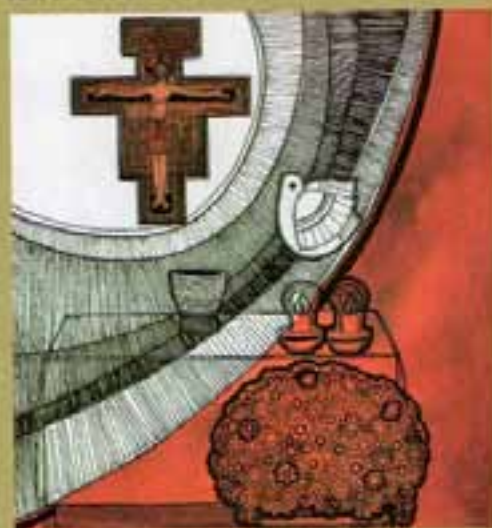
Un dels trets bàsics que configuren la personalitat espiritual del beat caputxí Josep Tous és el de la fidelitat a la vocació franciscana. Fidelitat viscuda fora dels esquemes regulars de la vida consagrada a causa de l'exclaustració del segle XIX. El 25 de juliol de 1835, poc després de l'ordenació sacerdotal, el nostre frare, amb vint-i-quatre anys d'edat és arrencat violentament del convent barceloní de santa Madrona amb els germans de fraternitat. Haurà viscut en condicions normals de frare escassament set anys. I vuit més si hi afegim les dues etapes de l'exili acollit pels caputxins d'Itàlia i França. El 1843, el pare Josep, als seus trenta-dos anys d'edat s'incardina a la diòcesi de Barcelona on hi romandrà fins a la mort el 1871. Els períodes de vida religiosa hauran estat breus però enfortidors, forjadors d'una vocació posada a prova dolorosament i que esdevindrà la roca ferma sobre la qual sostindrà la seva vida i ministeri. Els vint-i-vuit anys de prevere secular no el desviaran mai del projecte inicial. Jurídicament, la seva situació haurà canviat, però de cor i de fets viurà sempre com a frare caputxí.

Arribat a Barcelona amb la salut molt ressentida, i instal·lat a la residència familiar, primer al carrer de Tantarantana i després al de les Basses de sant Pere, a l'entrançable barri d'aquest nom, el pare Tous col·labora durant un temps a la parròquia de santa Maria del Mar. Passats quatre anys de coadjutor a Esparreguera retorna a ciutat on és agregat a la comunitat de preveres de la parròquia de sant Francesc de Paula. Un document de l'època on

consten els noms d'aquests sacerdots especifica quins d'ells eren els pròpiament diocesans; els "secularitzats", és a dir, els religiosos que havien abandonat el seu Institut; i els "exclaustrats", o sigui, els qui com el pare Tous s'havien vist obligats contra la seva voluntat a formar part del clergat secular. De fet, el nostre beat signarà les cartes i escrits més importants com a "caputxí exclaustrat". I amb aquest títol li seran adreçats tots els documents que faran referència a la seva fundació. Emprarà sempre el breviari de l'Orde per a la litúrgia de les hores i el missal seràfic per a celebrar la missa. Festejarà amb goig les festes dels sants franciscans i

FIDEL A DÉU I FIDEL ALS HOMES: JOSEP TOUS I SOLER

text: Trinidad Peiró
il·lustració: M. Lurdes Viñas

estimarà amb molta devoció sant Francesc, santa Clara i sant Antoni, a qui encomanarà les primeres comunitats de l'Institut. I així ho ensenyarà a fer a les seves filles. En el si d'una família benestant i de l'ambient parroquial, Josep Tous es reafirma en l'observança estricta de la Regla dels framenors i de les Constitucions dels framenors caputxins aleshores vigents, amb els seus elements específics: vida de pregària i contemplació, esperit de minoritat, pobresa absoluta, austeritat i penitència, vida fraterna, solidaritat amb els malalts i pobres, contacte amb el poble i apostolat actiu.

Poc a poc, la Providència anirà agombolant amb fermesa i tendresa l'esperit d'aquell que farà sorgir en el si de l'Església i de la família franciscana un nou rebrot arrelat sòlidament en la "Petita planta" de Francesc d'Assís, santa Clara.

Les Constitucions caputxines viscudes pel pare Tous

1. Oració i contemplació: L'oració mental i la "lectio divina" han estat essencials en la tradició caputxina. Fra Josep d'Alpens, company i amic del nostre beat i un dels primers cronistes de l'Institut, el descriu com un home d'oració i silenci. Aquest esperit no minvà amb l'exclaustració, fora de l'ambient favorable del claustre, al contrari. L'eucaristia, de manera especial, esdevingué el centre i fonament de la seva vida espiritual. I morí mentre celebrava la missa a les seves religioses del carrer de les Jonqueres. La seva pietat, genuïnament franciscana, contemplarà el Crist crucificat i Maria al peu de la creu, la seva Divina Pastora, advocació tan caputxina.

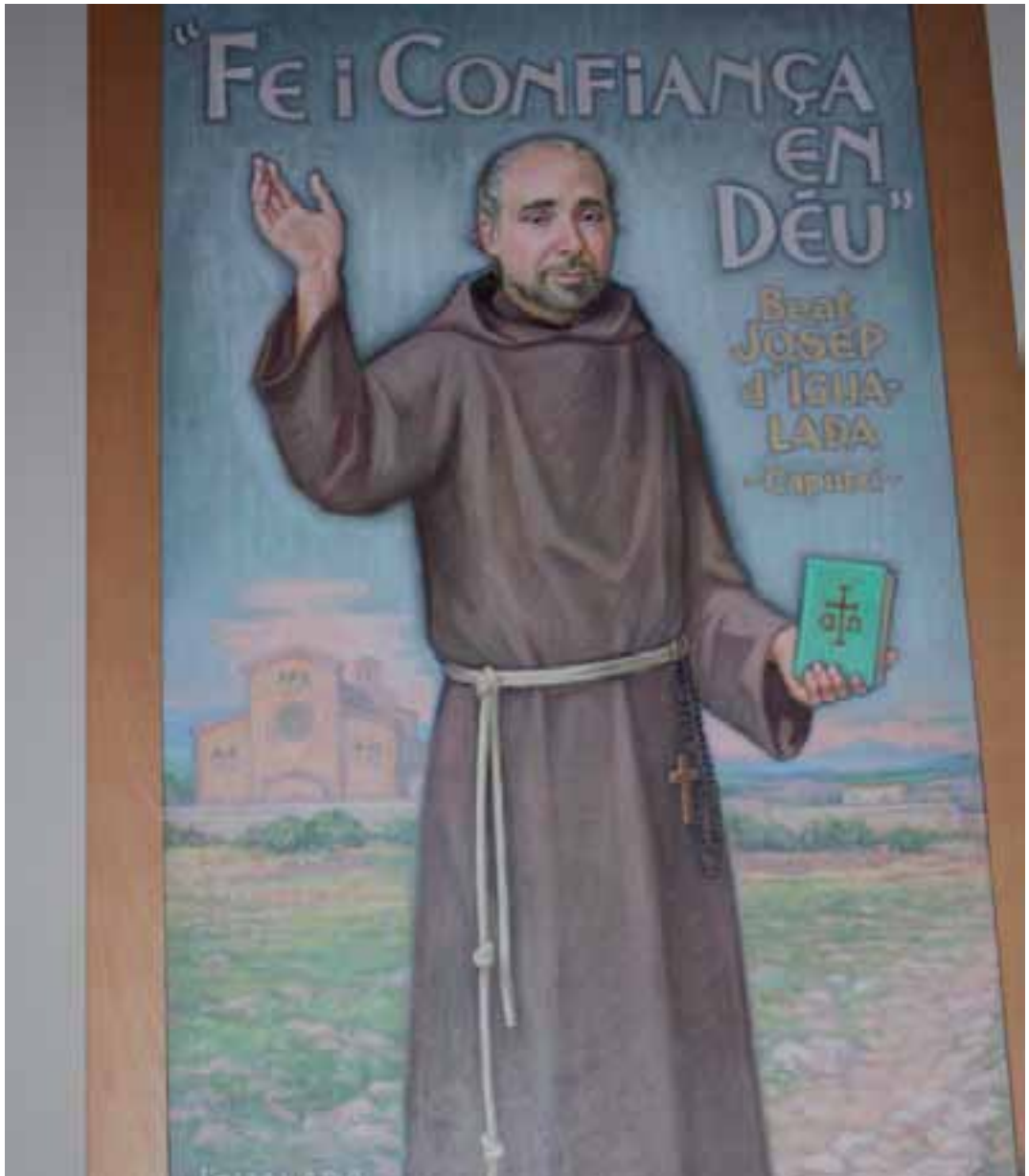
- 2. "Menors i súbdits de tothom":** La minoritat, tan estimada per Francesc d'Assís i proposada pel sant com a projecte de vida, esdevingué el capteniment habitual de Josep Tous. Actitud que manifestà reiteradament en les seves relacions amb els superiors religiosos durant l'exclaustració, amb les autoritats eclesiàstiques i en la direcció de l'Institut.
- 3. El tresor de la pobresa:** Format en l'observança amorosa de l'herència espiritual del seu Pare sant Francesc, fra Josep Tous fou fidel a la pobresa, no només en el fervor de la joventut quan totes les seves necessitats venien cobertes per les estructures conventuals. En el si d'una família benestant i generosa visqué pobrament. I com a exclaustrat, mai no pretengué beneficis

eclesiàstics ni posicions prestigioses que mitiguessin el compromís contret amb la professió religiosa.

4. **Austeritat i penitència:** Entre els caputxins del segle XIX era proverbial una gran devoció a les formes tradicionals de penitència i austeritat, formes que pràcticament es conservaren fins al Concili. Dejunis sovintejats, deixuplines, precarietat

en el menjar, el vestit i el descans. Els convents caputxins resplendien per una pobresa bella i acollidora, sense res que fes nosa a l'esperit. El pare Tous, tot i la delicada salut, ho visqué d'aquesta manera i ho deixà com a norma de vida a les seves religioses.

5. **Vida fraterna:** Aquells caputxins exclaustrats que havien optat pel

seguiment del Crist germà, enyoraven la vida comunitària, vinculada essencialment a la seva vocació. I com és natural aprofitaven totes les ocasions al seu abast per a trobar-se i encoratjar-se mútuament en aquelles circumstàncies anòmales. En els monestirs de clarisses caputxines eren esperats i acollits fraternalment. I fou justament en aquests contactes amb les monges caputxines on el pare Tous conegué la Regla de santa Clara i les Constitucions redactades per Àngela Serafina Prat, capdavantera de la reforma caputxina entre les clarisses de l'estat espanyol.

6. **Solidaritat amb els malalts i pobres:** El nostre bon frare havia après de sant Francesc que la fraternitat no es pot quedar reclosa a casa. Ha d'arribar a tothom i, molt especialment, als més necessitats. I així ho practicà en el servei als malalts de les diverses parròquies on col·laborà, l'atenció als indigents, i l'acolliment als infants i joves.
7. **Contacte amb el poble:** El caputxí era un personatge popular. La gent senzilla l'esperava per a les predicacions de festa major, quaresmes, novenaris i rosaris. I per al sagrament de la reconciliació. També els bons frares almoiners eren molt estimats. Amb les alforges a l'espatlla recorrien a peu ciutats i pobles demanant caritat i distribuint el pa de l'afecte i del consol. Fra Josep Tous com un més d'ells i amb l'estendard de la Divina Pastora com a senyera, proclamà la Paraula en moltes ocasions, confessà i dirigí espiritualment molts fidels.
8. **Apostolat actiu:** El benaurat pare Tous sabé llegir els signes dels temps en la mancança de forma-

ció humana i cristiana dels infants i joves. L'experiència de Tolosa en temps d'exili com a capellà de les benetes i les seves col·legiales, així com el ministeri de consiliari de les noies a la parròquia de sant Francesc de Paula, el posà en contacte amb el món dels joves. I no es féu enrere. Amb Fe i Confiança posà fil a l'agulla i cercà de trobar-hi solucions.

L'obra del beat Josep Tous

El petit grup de futures fundadores amb la Remei Palos al davant, formades pel pare Tous en l'esperit franciscà, se sentiren molt en sintonia amb el projecte que el beat els proposà: l'observança de la Regla de santa Clara en la seva versió caputxina. Tot adaptant les Constitucions de les clarisses caputxines de Barcelona a un Institut de vida activa, el pare Tous escriví un esbós de vida comunitària i apostòlica, que corregit i perfeccionat, serà aprovat el 1851 com a primeres "Regles i Constitucions de les religioses terciàries caputxines del Seràfic Patriarca Sant Francesc, establertes a la Vila de Ripoll". D'aquesta manera, el nou Institut formarà part per voluntat del seu fundador i de les primeres germanes, de les filles espirituals de Clara d'Assís.

El 23 de novembre de 1905, fra Bernat d'Andermatt, ministre general, signarà el decret d'agregació de l'Institut de germanes caputxines de la Mare del Diví Pastor, a l'Orde de framenors caputxins. I el 15 de febrer de 1909, el caputxí fra Josep de Calassanç de Llanerres, Cardenal Vives i Tutó, Prefecte de la Congregació de Religiosos, promulgarà en nom de sant Pius X, el primer decret pontifici d'aprovació de les Constitucions.

Envoltats d'un nivell
tan gran de testimonis

NOVES COMUNITATS EN L'EUROPA SECULARITZADA

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

Hom podria pensar que en la nostra cultura europea tan secularitzada és quasi impossible suscitar la vocació i el compromís a la vida cristiana intensa o a la vida religiosa, però no és així. En aquest article volem mostrar diverses experiències de vida cristiana reeixides i consolidades (amb 30 o 40 anys de vida) que es donen en el nostre context europeu, desmentint el tòpic que la causa de l'escassetat de vocacions és l'ambient secularitzat i materialista de la nostra societat.

Si en el nostre temps i en la nostra geografia europea existeixen experiències de vida religiosa que són fecundes, vol dir que la causa d'esterilitat vocacional d'algunes institucions no és la secularització de la societat, sinó la falta de sintonia o d'adaptabilitat als interessos i sensibilitat de les generacions actuals.

Les noves comunitats presenten unes característiques comunes entre elles.

Segons fra Lluís Oviedo¹ totes elles presenten una orientació més específicament religiosa (bon nivell d'oració comunitària i personal, litúrgia molt bella, sentit de pertinença, inquietud d'evangelització), un bon nivell de visibilitat (hàbits, convents...), un cert sentit d'excel·lència, fidelitat eclesial, un equilibri en el rigor (ni massa radicals ni massa poc), i una sana devoció mariana i eucarística. Se situen en els límits de la cultura dominant, duent una vida contrastant, contracultural: viuen de manera diferent, vesteixen diferent, fan activitats diferents, alguns d'ells en relació amb col·lectius marginals. Es dona sobretot en tots els grups una "fidelitat creativa", és a dir, una barreja d'orientacions tradicionals amb altres aportacions de la sensibilitat actual².

Presentem ara algunes d'aquestes noves comunitats del nostre àmbit europeu que tenen vida i són fecundes a nivell vocacional.

1. Professor de Teologia Fonamental i Antropologia Teològica a la Gregoriana i a l'Antoniano de Roma respectivament. Ha fet diversos estudis de Sociologia de la Religió, a través de dades empíriques en estudis de camp. Del darrer d'aquests, amb 750 religiosos de tot el món consultats, és el que dona aquestes conclusions.
2. LLUÍS OVIEDO TORRÓ, *Los franciscanos 800 años después: entre decadencia y estímulos de vitalidad, a 800 anys de franciscanisme* (XIX Jornades d'Estudis Franciscans), Facultat de Teologia de Catalunya 2010, pp: 26-34.

Comunitat de l'Anyell

Fundades als anys setanta, a Perpinyà (França), les germanetes de l'Anyell fan una vida molt pobre, itinerant, mendicant l'aliment per les cases. El seu referent és sant Domènec de Guzman, amb influència franciscana. L'Anyell és aquell que en la seva carn, en la seva creu, ha reconciliat els qui estaven enemistats (Ef 2,13-19), i elles volen ser instruments de reconciliació a partir de la pròpia feblesa: "Ferits, no cessareu mai d'estimar". La font d'aquesta experiència és l'eucaristia que és el cor de llur vida junt amb la Litúrgia de les Hores amplament celebrada, que es perllonga en l'adoració eucarística. Consagren molt de temps a la pregària personal, a l'estudi i a lectura de la Paraula de Déu, i regularment es retiren al desert per escoltar la veu de Déu. El seu carisma és molt contemplatiu i d'evangelització dels pobres. També hi ha una branca masculina. (www.communautesdelagneau.org)

Comunitat de Sant Joan

El seu inici se situa a Friburg (Suïssa) el 1975, a partir de la crida de cinc estudiants de Filosofia aglutinats pel dominic, M.D.Philippe. La inspiració en l'evangeli de Sant Joan els fa arrel·lar-se en tres aliances: Amb Jesús en l'Eucaristia, font d'unitat entre l'adoració silenciosa i l'ofici litúrgic; amb Maria,

fonament de la caritat fraterna de la vida en comú (Jn 19,27); amb Pere, en la persona del sant Pare, en obediència filial junt amb el bisbe diocesà. L'orientació és contemplativa i apostòlica, i es posen a disposició del bisbe pel tipus de pastoral que demana l'església local. Viuen en petites comunitats anomenades priorats, i estan estesos per tot el món amb 63 comunitats. Tenen branca femenina i moviment seglar. (www.stjean.com)

Fraternitats de Jerusalem

Tenen per vocació plantar en el desert de les ciutats oasis de pregària, silenci i pau. Nascudes el 1975 a l'església de Saint Gervais de París,

per iniciativa de Pierre-Marie Delfieux, sacerdot i del llavors arquebisbe de París François Marty, estan formades per germans i germanes. Implantades en diverses ciutats d'Europa viuen el seu carisma de vida fraterna, pregària, treball i acolliment al cor de les ciutats. Un carisma que posa l'accent en la bellesa de la litúrgia, a la qual tothom pot venir a revitalitzar-se al vespre, al matí o al migdia. També tenen comunitats de caire més apostòlic i evangelitzador que es cuiden de parròquies amb caire missioner. Associades al mateix carisma també hi ha fraternitats laïcals. (<http://jerusalem.cerf.fr>)

Comunitat de Bose

Bose és un monestir a prop de Torí (Itàlia) on viu una comunitat mixta d'uns 80 germans i germanes, sota la inspiració dels grans pares del monaquisme, Benet, Pacomi, Basili... L'origen cal situar-lo al 1963 en les reunions que realitzava el fundador, Enzo Bianchi, amb joves estudiants que volien viure l'Evangeli amb radicalitat. Llegir l'Esriptura plegats, Litúrgia de les Hores, eucaristia domèstica, pobresa, compartir la riquesa interior..., acom-

panyaren un procés que quallà en una vida fraterna a una casa de Bose. Actualment la vida del monestir gira entorn de la litúrgia molt ben celebrada amb cants, el treball manual o intel·lectual, l'acolliment d'hostes o de grups per a recessos espirituals. La comunitat fundà l'editorial Qiqajon a través de la qual editen textos dels pares antics de la tradició oriental i occidental. També organitzen cada any simposis sobre art, litúrgia, espiritualitat. La comunitat té una presència a Ostuni (Brindisi) i una altra a Jerusalem.

(www.monasterodibose.it)

Comunitat de Taizé

Fundada per Roger Schultz en aquest petit poblet de la Borgonya francesa, a prop de Cluny, després de la segona guerra mundial, sorgí a partir d'un petit grup d'homes de diverses confessions cristianes, amb vocació de reconciliació entre els cristians i el desig d'ésser una paràbola de fraternitat. Monaquisme modern i tradicional, amb influència franciscana, d'una gran simplicitat de vida. Actualment la componen uns 100 monjos de confessió catòlica i protestant. Als anys 70 la comunitat es veié impel·lida a convocar un concili de joves de tot el món, que encara continua, aplegant molt de

jovent d'arreu (uns 6000 a l'estiu) que acampen al turó del monestir per con-viure, dialogar, compartir i pregar amb els monjos. Els cants breus i repeti-tius, influïts en gran mesura per la litúr-gia bizantina, acompanyen una litúrgia senzilla però molt bella a l'església de la Reconciliació. La comunitat organitza cada any unencontre per Nadal en alguna capital europea o del tercer món, i tenen diverses comunitats petites en llocs del tercer món. (www.taize.fr)

Franciscans Conventuals a Narbona

Des del 1994 aquesta nova comuni-tat de Narbona formada per quatre frares de distinta nacionalitat (Fran-ça, Itàlia, Rumania i Espanya) s'han proposat evangelitzar de nou aquest racó de la França secularitzada (2% de pràctica religiosa) simplement repre-nent l'estil de vida de Francesc d'Assís: oració intensa oberta a tothom, vida comunitària sòbria i senzilla i oferiment del veritable rostre de Jesús als no creients. Sota l'animació de fra Juan Bustillo, la pregària, sempre oberta als fidels, s'estructura entorn de l'eucaris-tia, l'ofici diví, rosari, adoració eucarís-tica..., la fraternitat amb encontres set-manals, llibres i ordinadors en comú, i freqüents recessos en particular o plegats... La missió es realitza porta a porta oferint la vida de la comunitat. Aquí el secret està en la OFS, quasi 100 franciscans seglars, que for-men el nucli de la comunitat cristiana. (www.pazybien.org)

Clarisses de Lerma

Aaquest convent a prop de Burgos Arribà l'any1984 Verónica Berzo-sa i deu anys més tard era nomena-

da mestra de novícies. Des d'alesho-res fins ara no ha deixat de créixer en vocacions, ara ja són 140 monges amb una mitjana d'edad de 35 anys, i han hagut de desdoblar la comunitat amb un altre convent a l'Aguilera (Aranda de Duero). El secret és la vida con-templativa de clausura tradicional, amb una proclamació sense complexos de l'enamorament de Jesucrist i de la pròpia experiència espiritual. Les religioses dediquen moltes hores a acollir perso-nes i rebre grups amb els quals com-parteixen la seva experiència religiosa. Una litúrgia molt viva i joiosa, junt amb molt de temps dedicat a l'oració per-sonal, són el secret d'aquest fenomen vocacional inaudit a Europa.

Comunitat de Sant Egidí

Neix a Roma el 1968 per iniciativa d'Andrea Riccardi que aplega un grup d'estudiants per escoltar i posar en pràctica l'Evangeli. Els seus refe-rents són la primera comunitat cristiana dels Actes dels Apòstols i Sant Fran-cesc d'Assís. És una associació laical estesa en l'actualitat a 70 països i amb uns 50.000 membres. Tenen iniciatives en el camp de l'ajuda a la pobresa, el desenvolupament i la pau entre els pobles. Han fet també campanyes a nivell mundial contra la pena de mort i

contra la Sida, i han fomentat les trobades interreligioses en “L’Esperit d’Assís” per la Pau. A cada lloc s’organitzen en grups que comparteixen l’oració i la lectura de la Paraula, posant l’accent en l’evangelització. (www.santegidio.org)

Franciscans Caputxins d’Arenys de Mar

També entre nosaltres i aplicant criteris semblants, s’han produït fruits similars.

A partir de la dècada dels 80 l’antiga casa de Noviciat d’Arenys de Mar (Barcelona), sota l’orientació de fra Jacint Duran, es renova i es converteix en Casa d’Espiritualitat junt amb l’ermita de Sant Martí de Montnegre. Espais nets, sobris i amables, amb la bellesa senzilla i acollidora típica de la tradició franciscana. La vida litúrgica rica, ofici diví i eucaristia, amb especial atenció a la lectio divina i la pregària personal, junt amb estades periòdiques de recés a la muntanya, el treball manual o pastoral i una vida fraterna intensa amb trobades comunitàries de diàleg setmanals, han fet d’aquesta fraternitat un àmbit adequat per créixer en la vida franciscana i per acollir i acompanyar joves amb inquietuds espirituals.

Insistint en un apostolat que privilegia l’acompanyament personal de les persones i la formació seriosa dels laics, al mateix temps, la comunitat s’ha sentit cridada a acollir dins dels seus murs a persones sense sostre i sense papers a les quals s’ha donat aixopluc i escalf familiar. Tot això, al llarg de 30 anys, ha donat el seu fruit en vocacions a la vida caputxina i en renovació espiritual de la comunitat cristiana que s’hi aplega. (www.caputxins.cat)

Contemplant tot aquest ventall d’experiències, es pot veure a primera vista algunes constants: 1) Es valora per sobre de tot l’experiència teològica cristiana a partir de la vivència de la gran tradició litúrgica, de la lectura de la Paraula de Déu, donant molta importància a l’experiència sensible, en la bellesa dels cants, i dels llocs d’oració. 2) Tradició i creativitat s’interrelacionen. 3) Consciència de la pròpia identitat diferencial i de la urgent missió evangelitzadora. 4) Sempre hi ha una persona carismàtica que aglutina i anima. 5) La consciència social i la voluntat encarnatòria en medis pobres d’altres èpoques recents, deixa pas a una presència entre els marginats que anuncia el missatge explícitament religiós junt amb les accions caritatives.

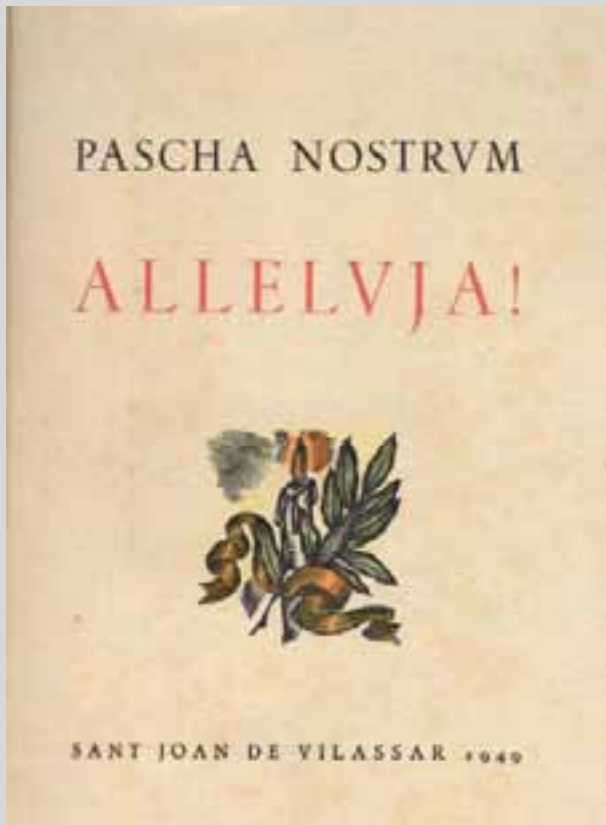

PASCHA NOSTRUM

JOSEP TORNÉ

L'estudiós caputxí P. Nolasch del Molar, el poeta Mn. Pere Ribot i el gravador de boixos Antoni Gelabert van secundar de bon grat la iniciativa de Mn. Joan Rebull, l'organista de Sant Joan de Vilassar, que entre 1947 i 1973 feia imprimir i difonia generosament cada any una elegant felicitació pasqual, on música, poesia, gravats i erudició es posaven al servei de la renovació litúrgica catòlica i de la resistència cultural catalana. En l'ambient tancat del nacionalcatolicisme preconiliar i de la dura repressió contra el catalanisme els quaderns "Pascha nostrum" van ser un modest senyal d'esperança en una alternativa a l'opressiu règim religiós i polític d'aquells anys.

Amb aquesta encetem una sèrie, un exemplar de la qual anirà aparèixer a cada número.

GARBA

Mireu la garba de forment
que llença llum damunt l'altar!
Es dona el Crist en l'ara.
Llum de la garba, Verb que ens dona el Pare!

Salta de joia tot el cos,
i és carn, és sang, jardí de flors.
I em diu el Crist: — Camina!
La mort s'apaga, que ja no et domina.

Pere Ribot, prev.

CORAL VIII

Coral nº VIII

Joaquín B. Rebell, inv.

1^a mi - ren la pa - ra - de for - met que
2ª Sal - ta de fo - ia - tot el cos, i es
llu - ca llum - cla - mant l'altar! Es do - na el Crist en
caru, és sang - ja - ra de fons. I au dia - el Crist: - Ca -
l'a - ra. Mund de la pa - ra - de, Verbo que es do - na el pa - re!
mi - na! De mat' a pa - ga - que es no et do - mi - na.

EL MONESTIR DE PEDRALBES

ENRIC EMO

Aquest article es basa en gran part en les explicacions entusiastes de l'Anna Castellano, conservadora del museu-monestir de Pedralbes i de la Rosa Senserrich, restauradora de la capella de Sant Miquel.

Pronunciat com cal, fent de l'última "e" una vocal neutra, aquest indret tan particular fugí dels tòpics i recuperà la seva veritable dimensió. Un nom identificat amb un mas, situat als peus de la muntanya de Sant Pere Màrtir, que va ser comprat pels reis Jaume II el Just i la seva quarta esposa, Elisenda de Montcada, per construir-hi un monestir. Fundat el 1326 i edificat en tan sols tretze mesos, havia de ser el lloc on la reina, força més jove que el rei i de qui no va tenir fills, pogués retirar-se mantenint l'estatus. Unes pedres que, segons el seu desig, també havien de permetre a la reina guanyar-se un paradís del que l'acció a la cort, pensava ella, l'allunyava.

Mentre ens acostem a l'edifici podem imaginar a Elisenda arribant a cavall, mort el seu espòs. Venint de la creu de terme, el primer que veuria, igual que nosaltres avui, seria la geometria simple i elegant dels murs, els contraforts i les finestres de l'església, gairebé despullats de decoració. Belleza dels plans i els volums subratllada per cornises estretes que rematen els murs a fi de marcar al cisell on acaben els carreus i on comença el cel. Aquestes cornises emfatitzen la disposició horitzontal de l'edifici, preparant a qui contempla, a meravellar-se amb el contrast vertical de la formosa torre octogonal acabada en sec, sense cap teulada aparent, per sobre d'unes ogives estil-

zades que desfan delicadament la solidesa massissa del campanar i criden l'ull a traspasar-les i perdre's en l'èter.

Les dones del casal de Barcelona tenien present l'ideal espiritual franciscà. La reina Violant, esposa de Jaume I, era germana de Santa Isabel d'Hongria. Una altra reina santa, Isabel, la de Portugal, neboda neta de la d'Hongria, havia nascut infanta d'Aragó, filla de

Pere III el Gran i germana de Jaume II el Just. La branca materna de la de Montcada també tenia aquesta espiritualitat. La reina s'envoltà a Pedralbes d'una cort de dames amb preferència

per les parentes de la branca materna i de monges de famílies aristocràtiques. Professaven la regla segona de Urbà IV de les clarisses de clausura, menys rigorosa que la primera i que permetia la tinença en comú de propietats. Elisenda era pietosa i també molt reina. No professà com a monja i deixà el govern del monestir -condicionat emperò per la fundació, influència i les donacions- a la seva neboda, l'abadessa Francesca Saportella. A més de l'esperit franciscà, aquestes dones tenien una visió femenina. Per tant, les obres d'art del monestir segueixen l'estil de l'època però son un reflex d'aquesta espiritualitat i d'aquest punt de vista.

Ara ens sembla veure a Elisenda instal·lar-se al petit palau que s'ha fet

construir al monestir i que després de la seva mort seria enderrocat tal com ella ho disposà en testament, com si en marxar la reina el monestir hagués de restar lliure de la política. La veiem deambular en companyia de les seves dames al voltant de l'amplíssim claustre, definit per dues rengleres superposades d'arcs ogivals, foradats en el mur en un pla únic, sempre present en el gòtic català. Perquè el nostre gòtic no és com el del nord, una orfebreria d'arcbotants que sostenen una caixa de vidre amb l'ajuda de naus inacabables i estretes. Al contrari, el nostre gòtic basteix espais amples i potents que xuclen cap amunt, on l'home s'hi troba a gust, òptim per a la predicació i que apareix tancat exteriorment per llençols de pedra. Al claustre de Pedralbes, la simplicitat elegant neix de la reiteració d'uns arcs proporcionats sostinguts per fines columnes amb un mínim d'ornaments que no amaguen mai el dinamisme rítmic de la successió de les ogives. La gran amplitud del quadrat central permet un bany de llum i la contemplació del cel. Tot plegat crea un efecte d'ordre, lleugeresa, pau i llibertat que eixampla l'esperit. Espais nets per predicar i domini d'una geometria clara feta de volums bàsics, amb protagonisme del pla i eliminació d'elements decoratius, són característiques que el gòtic català i provençal deu als ordes mendicants.

A l'època hi havia un corrent de pregària que es basava en la meditació sobre la vida del Crist. Venia del Císter i en va beure Santa Clara. L'orant intentava endinsar-se en les escenes de la vida del Senyor i, per empatia, assimilar-se a Ell com si fos un mirall. S'escriuen obres que tenen per objecte aquestes meditacions. Sant Bonaventura en té una i més tard, ja en el s. XV,

també Isabel de Villena, abadessa del convent de la Trinitat de València, que l'escriu per a les seves monges donant una rellevància especial als personatges femenins. En aquest llibre pren molta importància la vida de la Mare de Déu, fins al punt que comença amb el naixement de la Verge i acaba amb l'assumpció. El cercle de la reina Elisenda va conèixer i practicar aquesta espiritualitat. Per aquest motiu, Francesca Saportella encarregà a Ferrer Bassa pintar la joia del monestir de Pedralbes, la capella de Sant Miquel.

La importància d'aquesta obra rau en que és la més significativa, si no l'única, de clara influència giottesca a Catalunya. A la Itàlia dels segles XIII i XIV es dona un moviment artístic que d'una banda recupera models de la Roma clàssica i de l'altre fa evolucionar la pintura cap el naturalisme. Abandona la pintura plana del gòtic en modelar els cossos i crear un autèntic espai pictòric tridimensional on s'insereixen els personatges. Giotto és l'iniciador i l'artista cabdal d'aquest moviment precursor del Renaixement. Una de les millors obres de la seva primera època és pre-

cisament la vida de Sant Francesc, pintada al fresc a la basílica del Poverello a Assís.

Es conserven els dos contractes d'encàrrec de la capella a Ferrer Bassa, de 1343 i 1346, respectivament. A l'època era habitual que els pintors disposessin de tallers formats per diferents artistes. En certa manera les obres eren col·lectives. El mestre n'establia el pla, supervisava l'execució i en pintava més o menys parts. Amb tot, s'ha discutit molt si l'obra és veritablement del nostre pintor. En particular, el professor Yarza ho ha posat en dubte. Pensa que és obra d'un artista italià subcontractat per Ferrer Bassa o que treballava al seu taller. Argumenta que l'estil no és propi del lloc i que el llibre

d'hores de Maria de Navarra, del que també es conserva el contracte, que l'encomanà a Ferrer Bassa, té un l'estil molt diferent. A la capella s'hi aprecia el treball de dues mans: una pinta amb pinzellades nervioses i ràpides, l'altra és més acurada. També sorprèn que juntament amb sants catalans amb el nom escrit en la nostra llengua, com Santa Eulàlia, aparegui "Santa Elisabeta" anomenada així, en italià, o un sant molt local venerat a un poble d'aquell país, el Borgo de Sant Domino. Per contra, la professora Rosa Alcoy creu que es pot mantenir l'autoria de Ferrer Bassa doncs és indiscutible que va cobrar per aquest encàrrec. El pintor havia visitat Itàlia on possiblement hauria tingut contacte directe o indirec-

te amb Giotto i altres pintors com els Lorenzetti. En altres obres mostra un estil italianitzant que combina el realisme florentí amb les formes delicades i elegants de l'escola sienesa. Tampoc es pot ignorar que una cosa és una miniatura per a un llibre d'hores i una altra unes pintures que cobreixen les parets d'una capella. El tipus d'obra podria explicar la diferència d'estil. L'Anna Castellano comenta que les mateixes monges podrien haver conegut Giotto doncs el pintor va treballar a Nàpols, territori sota la sobirania de la casa reial catalana. Margarida de Montcada, filla de la branca italiana d'aquesta família, professà com a clarissa a Nàpols i després passà pel monestir de Pedralbes abans de sortir-ne per fundar el de Balaguer.

Algunes obres principals de Ferrer Bassa han desaparegut, però la capella

de Sant Miquel resistí els canvis de la moda perquè les pintures quedaren en un segon pla quan la peça es convertí en arxiu. No calia doncs substituir-les per obres més del gust de les noves èpoques. A començaments del S. XX l'estança es transformà en guarda-roba i fou després que les pintures es tornaren a valorar i se'ls donà el protagonisme actual.

Però, sens dubte, aquesta obra anava destinada a unes dones amb capacitat de rebre-la doncs encaixava amb la seva espiritualitat. Mig amagats per una porta oberta al claustre creiem veure a l'abadessa Saportella acompanyada d'una monja. Es dirigeixen a la capella de Sant Miquel. Les seguim en sigil. Entren a la capella i s'asseuen en un banc. Ens quedem dempeus al darrera, quietes, sense moure ni un bri d'aire. Elles obren uns llibres. L'aba-

dessa manté el seu a la falda, la monja sobre els palmells, a prop del rostre. Ara i adés deixen el llibre i fixen la mirada en una escena de les pintures. El posat del cos, ara recollit, ara relaxat, de sobte amb una punta de tensió cap endavant, i els ulls vidriosos o transparents, tancats i girats cap a l'interior o ben oberts, mostren els seus pensaments amarats en sentiments como si només fossin una sola cosa. També interrogació i disponibilitat, patiment i joia, insignificança i agraïment exultant.

Les dones seuen endins de les pintures que les rodegen pel front, pels costats i pel darrera. Mediten immerses en els exemples que se'ls ofereixen, inserint la seva experiència en la de Jesús i Maria. A sota, d'esquerra a dreta, paren la mirada sobre alguna escena dels goigs de la Verge amb l'anunciació, la nativitat, l'adoració dels reis, les dones davant del sepulcre buit, l'ascensió del Crist, la pentecosta i la coronació de la Mare de Déu. Al registre superior s'interroguen sobre la passió del Crist: l'oració a l'hort de les oliveres i el bes de Judes, la flagel·lació, el camí del calvari, el davallament de la creu i l'enterrament. Dirigint-se cap al frontal i al centre de la composició, pregunten davant de la crucifixió i la Mare de Déu en majestat, situada a sota. Son les dues advocacions del monestir de Santa Maria de Pedralbes. Als costats, per darrera d'elles, les acompanyen els sants. Hi destaquen Sant Francesc, Santa Clara i Santa Isabel. També s'hi pot veure l'arcàngel Sant Miquel pesant una ànima, tal vegada la de l'orant que així examina tota la seva vida identificada amb l'actitud de donació i acolliment de la Verge i a imatge del model encarnat del Crist.

La capella de Sant Miquel està situada dins de l'ala funerària del claus-

tre. Molt a prop s'hi troba el monument sepulcral d'Elisenda de Montcada. És bifrontal, és a dir, inserit en el mur de tal manera que una cara dona a l'església, on apareix abillada com a reina en majestat, i l'altra cara es mostra al claustre, on la dona es representa com a vídua amb l'hàbit de penitent.

Fent un salt de més de cent anys, a les darreries del s. XV sorprenem l'eco de la conversa de dues monges. Estan agitadaes, molt preocupades per uns fets greus que afecten la seva comunitat. El monestir és el centre de lluites aferrissades en les que es barregen la política i la religió. Primer Joan II i després el seu fill, Ferran II el Catòlic, volen controlar el monestir que fins aleshores havia estat un centre sota el domini d'abadesses de la família dels Montcada i dels vells llinatges de l'aristocràcia catalana. S'hi afegeix el fet que

a Pedralbes les monges duen una vida de clausura i de comunitat més relaxada, assistides per frares conventuals que també admeten certa propietat en comú, quan el rei i els reformadors franciscans observants volen l'aplicació d'una regla més estricta. Les monges comenten alarmades les alternatives de la pugna obstinada entre l'abadessa Violant de Montcada i la nova abadesa castellana imposada pel rei, Teresa Enríquez. Paren esment als detalls dels recursos de Violant als papes Alexandre VI i Juli II de qui finalment la catalana ha obtingut el reconeixement com abadessa i la retirada de Teresa que tanmateix no ha renunciat als seus drets i que fins i tot n'ha resultat excomunicada. Però finalment el rei Catòlic obté de Roma, amb l'acceptació transaccional de Violant, el reconeixement com a abadessa de la seva pròpia filla natural, Maria d'Aragó, monja agustina a Castella, que pren possessió el 1515.

Un aspecte espiritualment interessant del canvi va ser la introducció de la devotio moderna per les noves abadeses i monges castellanques. La devotio s'havia estès àmpliament al s. XV. Aquest moviment havia nascut als Països Baixos en un context de confusió doctrinal i estructural del cristianisme. Té com a obra més significativa la "De Imitatione Christi" de Tomàs de Kempis que ha estat el segon llibre cristià més llegit després de la Bíblia. És una espiritualitat que fuig de l'especulació intel·lectual per centrar-se en la voluntat, el cor i l'entrega generosa i senzilla. Es preocupa per les realitats concretes de la santedat i es fixa en la vida del Crist com model a imitar, sense elucubracions metafísiques. Reflexiona sobre la vanitat del món i el domini de les passions. Més que en la vida activa, té el centre en la vida interior per mitjà

del recolliment i l'oració meditativa personal, metòdica i amarada de suavitat afectiva.

Al museu del monestir, antic dormitori, tenim la sensació de ser rebuts per Teresa de Cardona que havia estat promesa de Llorenç el Magnífic, i que succeeix a Maria d'Aragó en el ministeri abacial. Vol ensenyar-nos dues peces: La primera és "l'Adoració dels Mags" una terracota dels escultors renaixentistes Della Robbia. La família Medici era mecenes d'aquests escultors i gran devota de la confraria dels Reis Mags. Aquests fets podrien explicar la presència al monestir d'una ceràmica com aquesta. La segona és el "Retau-

le de Teresa de Cardona”. Originalment era un tríptic que es podia tancar i que després va ser transformat en retaule. Mostra a la Sagrada Família i, a banda i banda, Santa Clara i Sant Francesc. Té un precedent molt interessant de la Immaculada a sota, una “Tota Pulchra” de quan la representació iconogràfica de la Immaculada Concepció encara no estava definida. Ho fa amb l’hortus conclusus –reminiscència del paradís– la font de la vida, les portes de la Nova Jerusalem, Sant Joaquim i Santa Anna. Es poden llegir lletanies com el “Sensa macula” del Càntic dels Càntics o la Stella Maris.

La Teresa ens assenyala una pintura molt curiosa que ens fa somriure. Mostra un sopar amb Sant Francesc i tretze frares. Un dimoni, fra Elies, tempta al sant. A taula no hi ha vi. Només pa. És un testimoni de les controvèrsies sobre la reforma del franciscanisme.

Entre moltes altres obres de valor, ens criden l’atenció els “retauls facticis”. Els retauls pròpiament dits, destinats a les capelles, acostumen a contenir diverses escenes que en conjunt narren uns fets de la vida del Crist, de Maria o d’un sant o santa. Per contra, els “retauls facticis” que eren objectes de devoció personal de les monges, col·locats dins de les seves cel·les de

dia, són una agrupació de pintures diverses, sense fil argumental i de qualitat molt diferent. Algunes de les pintures que els componen son obra de la pròpia monja que els tenia. La seva importància rau en el fet que no hi ha paral·lels en altres indrets.

A la sortida del monestir ens enduem una vivència: Santa Maria de Pedralbes no és un conjunt de pedres buides amb objectes valuosos inanimats. Hem gaudit de l’elevació de l’esperit que produeix la seva arquitectura i dels tresors que amaga.

La capella de Sant Miquel ens ha introduït en la meditació de la imitació del Crist i de Maria per mitjà d’unes pintures notables, úniques a Catalunya. Les obres renaixentistes i barroques ens han parlat dels avatars que s’hi van viure. Amb el gaudi estètic ens enduem la impressió de ser acomiadats pel seguici de la reina Elisenda i les abadeses que en foren responsables. Sabem que no hem de jutjar i encara menys, les persones d’una altra època a la que som aliens. Senzillament ens abracem a les moltes generacions de monges que dugueren aquí una vida de pregària intensa en l’ideal de Santa Clara, a les monges actuals, i a una de les esclaves que hi treballaven a la primera època.

UN TAST DE LA CUINA CAPUTXINA

JOSEP M. VILA I MEDINYÀ

Fra Valentí Serra de Manresa, historiador i arxiver de l'orde caputxí a Catalunya és autor de molts articles i llibres sobre diversos aspectes de la història i de la vida quotidiana d'aquesta comunitat fortament arrelada al país. Ara ens ofereix un breu però dens receptari sobre les tradicions gastronòmiques conventuals titulat *Cuina caputxina. Les pitances dels frares* (Barcelona, Ed. Mediterrània, 2010), on després de l'estudi inicial en el qual glossa l'austeritat caputxina en el menjar en relació a la vida diària, lligada a un esperit conventual d'economia i de senzillesa, transcriu i anota en un primer apartat vint-i-cinc receptes, algunes de les quals són extretes del *Llibre de l'art de cuinar o guisar* (1787) receptari franciscà col·leccionat pel caputxí fra Sever d'Olot, almoïner, bon coneixedor de la cuina que llavors es feia a la Catalunya central. La Biblioteca del Castell de Peralada, al fons de la qual pertany aquest manuscrit, en va fer una edició l'any 1982. De fra Sever caldria ara estudiar i editar també anotada, la primera part d'aquesta obra manuscrita, que forma part del tractadet de cuina. Em refereixo al *Llibre compost per aprendre de dos <h>arts; és a saber, del <h>art de l'hortolà y l'altre de apendrer de qy-nar...* que encara roman inèdit, tot i que hi ha impreses al segle XIX altres obres amb un títol semblant sobre l'art de conrear fruites i hortalisses a les finques i propietats dels convents.

En un segon bloc del llibre hi ha transcrites i comentades trenta receptes més, complementàries del primer

bloc, de cuina i de rebosteria, que el curador qualifica de "tradició franciscanocaputxina", algunes de les quals pertanyen al receptari del segle XVII de Joan i Francesc Corominas, un adroguer que va treballar a Pineda de Mar i a Girona. No dubto que pel tipus de menges i plats preparats aquesta obra de Corominas comparteixi i tingui reminiscències de la cuina religiosa, però aquest tractat del segle XVII també té molt a veure amb el fons de receptaris gremials d'adroguers del Barroc, copiats una i altra vegada, presents arreu de Catalunya dels quals n'hi ha més d'un recull amb supressions i afegitons. Els adroguers també elaboraven licors, pastissos, postres diversos, enfornaven dolços, feien caramels, conserves, cuina senzilla, etc. Caldria veure, però, d'on prové el fons de receptes comunes de cuina i de rebosteria complementàries que fra Valentí adscriu a aquesta tradició conventual. Del tot interessants són també les que pertanyen a fra Francesc Roger, cuiner del real Convent de Ciutadella de Menorca, amb la presència d'una cuina del peix molt notable.

Un tema que resta encara per estudiar, i que fra Valentí no aborda en aquest llibre és l'estreta relació que hi ha entre els receptaris de cuina conventual catalana del segle XVIII, l'obra *La Cuynera catalana*, receptari publicat en fascicles, adscrit a la primera Renaixença catalana, amb l'obra de cuina del religiós aragonès Juan Altamiras, *Nuevo arte de cocina*,

sacado de la experiencia económica, llibre profusament reeditat durant els segles XVIII i XIX. Del segle XVIII fins i tot n'hi ha una edició gironina. Aquest tractat era present en molts convents, col·legis, seminaris i cases catalanes setcentistes. La lectura de l'obra d'Altamiras, recentment reeditada, mostra com algunes de les receptes copiades en els receptaris catalans, fins i tot en els de fra Sever, són traduccions i/o adaptacions d'aquest manualet espanyol de cuina senzilla i econòmica.

El llibre que hem tingut el goig de llegir, ben il·lustrat, duu també una acurada bibliografia. De primer figuren les fonts manuscrites molt interessants en les quals Fra Valentí anota diversos receptaris i obres de cuina conventual de procedència diversa, dispersades després de l'exclaustració de 1835. A continuació hi podem llegir una bibliografia acurada i selecta sobre fonts impreses relacionades amb temes culinaris i històrics. El volum s'enriqueix amb un glossari ordenat alfabèticament sobre termes de cuina, tecnicismes, dialectalismes, argot conventual, grafies que demanen un aclariment, presents en aquestes obres transcrits als segles XVIII i XIX, que no van superar mai l'estadi manuscrit, i que són d'un gran ajut per al lector no especialitzat en aquestes matèries.

Aquest volum preparat per fra Valentí Serra, a més de servir-nos d'estímul per entendre i assaborir millor la cuina i les pitances dels frares caputxins de Catalunya per als dies

feiners, en diades de gran festa, que té les seves arrels en la cuina popular i tradicional catalana, té un valor antropològic afegit. Hi ha lectors actuals que, ben segur, desconeixen l'àmbit litúrgic en la vida de les comunitats religioses, els períodes de dejuni i abstinència molt marcats que exigien menges sòbries, poc condimentades i guisades. També abunden els plats més aviat pobres, lligats a èpoques de privacions per guerres i per problemes socials, com ara la "sopa dels pobres". Recordem que som en una època en la qual la indústria del fred gairebé no existia, la conservació de molts queviures era precària, el combustible era llenya o carbó, els aliments es coïen molt lentament. Tots aquests entrebancs cal valorar-los convenientment.

Repartiment diari de la sopa als pobres als caputxins de Sarrià (any 1905)

Volia referir-me també a les múltiples referències presents en el receptari sobre pesos i mesures, ingredients diversos, presència de menges i fruits dels horts conventuals, barreges de dolç i salat en alguns plats, l'abundància de condiments en la cuina del Barroc, la recepta per a fer el rapè, etc. El llibret també conté sucoses referències sobre la història de la xocolata en l'àmbit conventual.

A mi particularment m'ha interessat la preparació de la crema caputxina, l'elaboració del licor "dulcificant balsàmic", les neules de carn, els rosolis dels frares, etc. Al meu entendre hagués estat útil confegir un índex de receptes per entendre encara més aquesta polièdrica cuina i rebosteria.

Alguns plats preparats en aquestes cuines franciscanes ara són menges de restaurants acreditats, es fan presents en altres receptaris de cuina familiar dels segles XIX i XX. Amb aquest material també podríem elaborar una mena de cens sobre quins eren els entrants, els peixos, els postres preferits de les comunitats franciscanes. També ens permet conèixer quins gustos culinaris

Fra Ginebre ha encarnat la tradicional imatge del cuiner conventual.

compartien i els diferenciaven en relació a d'altres cuines de les ordres religioses de Catalunya i de la resta d'Espanya.

Aquest receptari, triat i garbellat, també pot interessar als amants i estudiosos de la cuina. Particulars restauradors que es dediquen a recuperar sabors perduts poden assajar velles receptes de la cuina catalana que figuren en aquesta acurada tria preparada per fra Valentí Serra. Em refereixo als famosos "rellenos" de gran tradició a l'Empordà i al Maresme, que, al costat d'altres plats barrocs surten consignats a la cuina del famós *Calaix de Sastre* del Baró de Maldà. Aquest receptari caputxí és com una gran olla plena de matisos, un tast de la cuina caputxina.

FRA XAVIER PINEDA

El 15 de març de 2010 ens va deixar Fra Francesc Pineda i Font (Anselm de Barcelona), 79 anys d'edat i 64 de vida religiosa. Inicià el noviciat l'any 1945. Amb signes eloqüents de fe, assumí la darrera malaltia a la infermeria provincial i, posteriorment, a l'Hospital de Barcelona, on morí plàcidament.

Tota la seva vida lluità de cor per ser útil a la fraternitat i a la gent de les comunitats eclesials com a predicador, professor i assessor jurídic, amb bones disposicions per als serveis pastorals, sensible, d'altra banda, els gestos d'intercanvi, de comunicació i de celebració festives i familiars.

Agraïment a fra Xavier Pineda (Parròquia de Sant Genís de Vilassar de Dalt)

Vilassar 27 de Febrer de 2010

Benvolgut Pare Pineda

Durant molts anys ha exercit el seu ministeri al poble de Vilassar de Dalt. Els seus peus han trepitjat tots els carrers del poble per arribar a les nostres cases portant la seva bonhomia, la seva benedicció i el seu consol a tants i tants malalts, per els que la seva companyia ha significat un raig de llum i d'esperança.

Avui que es vostè qui pateix, desitjariem tornar-li ni que fós una mínima part de tot el bé que ha fet constantment, discretament. Malgrat no siguem al seu costat, estigui segur de que el nostre record i les nostres pregàries l'acompanyen.

Demanem a Déu per que li doni coratge i fortalesa interior per superar aquesta prova, i per una ràpida guarició que ens permeti veure'l aviat restablert entre nosaltres.

Voldriem que aquestes poques ratlles li transmetessin tota la estimació i l'agraïment que sentim envers vostè. Sabem que són ben poca cosa per tot el que ha fet per nosaltres, però estan dictades per el cor.

Amb l'afecte de tot el poble de Vilassar

Jenaro y Aurora
 Apel·lina Sant
 M. Berenguer Font
 Josep Maria
 M. Carles
 Agustí Pedraza
 M. Victoria Domínguez
 P. Ferrer

El 27 de març de 2010 al convent de Sarrià ens va deixar Fra Lluís Sans i Juanpera (Samuel de Maspujols), amb 80 anys d'edat i 62 de vida religiosa. Exercí de professor als nostres centres docents d'Igualada, les Borges i Pompeia, obert al món de la música i de la dansa, en atenció als joves. Més endavant, en el marc de la comunitat cristiana dels caputxins de Sarrià, ajudat d'un equip d'experts, fundà MACI (Moviment per l'Atenció a certs Infants), una experiència pionera de guàrdia i custòdia a favor d'infants mancats de llar que li valgué, l'any 1993, una menció de reconeixement del Memorial Joan XXIII. Del tot identificat amb la fraternitat, morí acompanyat de l'afecte dels seus germans, familiars i amics a la infermeria provincial.

FRA LLUÍS SANS: PINZELADES I RECORDS

FRA ENRIC CASTELLS I MAS

Encara que sigui un mica a corre-cuita i amb quatre pinzellades, no puc deixar d'escriure els meus records del P. Lluís Sans amb qui he conviscut tants anys al convent dels Caputxins de Sarrià. Un frare que durant més de quaranta anys va participar activament en la vida i en els projectes de la nostra Comunitat. Era una persona tranquil·la, reflexiva, de bon caràcter. Com totes les persones, al llarg d'aquests anys, sense deixar de ser ell mateix, va anar madurant i adquirint experiència. Això li permetia mantenir la serenitat i la pau en totes les circumstàncies, tant en les més normals, com en les més difícils i complicades. Tot i això, tenia el seu caràcter i la seva empenta, sense les quals no hagués dut a terme els seus projectes, ni assumir, diverses vegades i durant molt de temps, càrrecs de responsabilitat dins i fora de la nostra comunitat.

Abans, però, de la seva llarga estada al convent de Sarrià, havia exercit funcions docents i d'animació entre els

joves, com les colles sardanistes, el grup de bastoners, etc. en els nostres convents d'Igualada, de Les Borges Blanques i de la Mare de Déu de Pompeia. De fet, mai va deixar de tenir contacte amb el col·legi Mare de Déu de Montserrat i amb la gent de Les Borges Blanques. Durant uns quants anys va ser membre, en la nova etapa del col·legi, del Patronat de la Fundació. Després

d'aquesta etapa va poder realitzar un vell somni: fer estudis de psicologia en el prestigiós centre "Salesianum" de Roma. Amb aquest bagatge d'experiència i de formació intel·lectual, va poder iniciar aquesta nova etapa de la seva vida.

El clima de renovació que va impulsar el Concili Vaticà II va desvetllar noves energies en la nostra fraternitat caputxina, a l'entorn d'ella va néixer una nombrosa i activa Comunitat Cristiana. Sense protagonismes, però de manera molt activa, el P. Lluís en va ser un fidel col·laborador i animador. Molta gent va descobrir en ell un home de consell i un bon amic. Dos aspectes fonamentals de la seva vida, a les quals ha estat fidel, de manera profunda i delicada, i amb gestos ben concrets, fins al darrer moment. Els testimonis i els agraïments són nombrosos. Potser és el moment de subratllar la seva amistat amb el P. Jordi Llimona, el qual, pocs dies abans de la seva mort, el va cridar per agrair-li —les seves habitacions estaven una al costat de l'altra— la seva amistat, les llargues converses i la seva comprensió.

Es prou conegut el seu treball a favor dels infants desprotegits. Amb la complicitat i col·laboració d'un bon nombre de persones va fundar MACI (Moviment d'Atenció de Certs Infants). Sota la fórmula de la guàrdia i custòdia es va iniciar un moviment d'acolliment d'infants sense família o pertanyents a famílies desestructurades, que sota la tutela i la decisió dels Tribunals de Justícia, poguessin gaudir del caliu d'una família acollidora, i en molts casos, amb el pas del temps, passar a ser fills adoptius de la família acollidora. Tot això representà, al llarg de molts anys, moltes hores d'entrevistes amb els pares acollidors, moltes visites als jutjats, molts viatges a diverses

ciutats d'Espanya, donat que el moviment MACI, talment com un bolet, es va estendre per diverses ciutats d'Espanya. Amb el pas del temps les funcions del MACI va ser assumides per la Generalitat, però resta el record d'un treball pioner, amb un fruit de gairebé un miler d'adopcions. Més d'una vegada s'han presentat a la porteria del convent persones adultes que eren fruit d'aquest treball i que volien manifestar al P. Lluís el seu agraïment.

El P. Lluís tenia una especial sensibilitat per la música. A part de ser compositor d'algunes sardanes, i de ser un fidel melòman, va poder engrescar un grup de persones representatives de la nostra Comunitat Cristiana a construir un orgue per a la nostra església.

Gràcies al treball i als esforços d'aquest grup podem gaudir d'un bon orgue, construït per l'organer Blancafort de Collbató. Aquest orgue és un gran ajut per poder gaudir d'un bon clima espiritual en les nostres celebracions, i no sols això, sinó que també permet que joves estudiants puguin formar-se com a organistes.

Durant molts anys el P. Lluís ha estat l'administrador del nostre convent. Tots els germans li agraïm el seu servei pacient, a vegades una mica, i amb raó, impacient; el seu generós i incansable treball; però també li hem d'agrair la seva sensibilitat a l'hora d'escollir i col·locar amb senzillesa i sobrietat, les pintures i els quadres pels diversos espais del convent.

Era un home net, ordenat i sobri. Els seus nombrosos papers i documents estaven ben arranjats. Li agradava la conversa, no la xerrameca, potser per això, amb un to i estil propi, escrivia els seus sermons o homilies, curtes, però substancials.

Tot i viure al convent, mantenia estrets lligams amb la seva nombrosa família, amb molts germans, cunyats, nebots. En tot moment l'han considerat com el seu pal de paller, i ell va procurar fins al darrer moment que fos així. Va celebrar amb tots ells i molt il·lusionat els seus 80 anys el passat 21 de desembre. Va voler preparar la primera comunió d'un nebot seu, tot i que no la va poder presidir. I, finalment, tot i que no va poder assistir, va escriure l'homilia en la mort de la seva germana, ocorreguda poc temps abans de la seva pròpia partença.

Tenia el nostre germà altres facetes, va ser un assidu i encuriosit viatger per diversos països del món, especialment per terres d'Amèrica i d'Àsia, abans, però, de més jove, havia fet

llargs recorreguts a peu pels Pirineus (Núria i els seus pics, l'Aneto, la Pica d'Estats...), però els dos pobles concrets que sempre tenia als llavis per raó dels seus orígens i dels seus lligams familiars eren Maspujols, al Baix Camp – de frare es deia fra Samuel de Maspujols – i el Prat de Llobregat, al Baix Llobregat. Tenia, a més a més, dots i sensibilitats culinàries. Eren famosos i esperats els seus arrossos, amb un toc de romaní, tant en el sí de la fraternitat caputxina, com entre els grups d'amics.

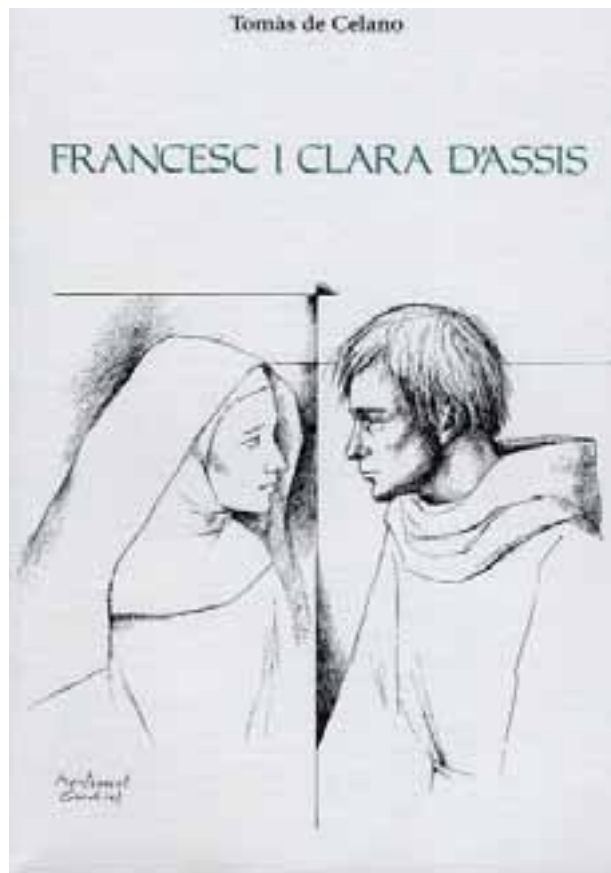
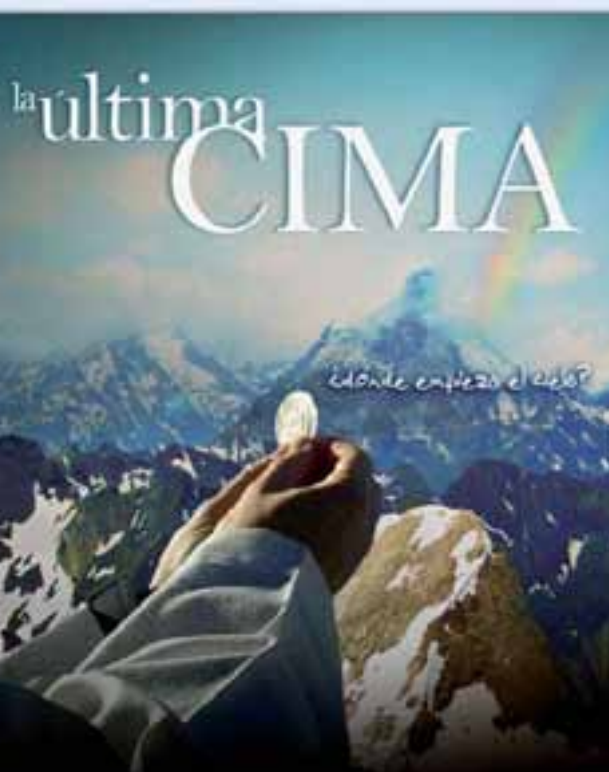
La vigília del Diumenge de Rams ens deixava el p. Lluís, després d'una llarga i sofrida malaltia. Ben acompanyat, estimat i cuidat pel personal de la nostra infermeria, però també, i en tot moment, envoltat per l'afecte i la preocupació dels seus familiars i amics. La seva partença ens ha deixat una mica orfes. De fet, l'Eucaristia de comiat, el dilluns sant, amb una església plena de gom a gom, sòbria, però intensament viscuda i participada, va ser una manifestació palpable de dol, d'afecte i d'agraïment, tant per part dels seus germans frares, com de la seva família, col·laboradors i amics.

Al llarg de molts anys de presència en els Caputxins de Sarrià, el P. Lluís Sans ha deixat un bon testimoni d'un home creient i de consell, ple d'humanitat i de bonhomia franciscana, discret, treballador, il·lusionat, pròxim i fidel. El seu record resta ben viu tant en el sí de la fraternitat caputxina, com en la seva família i entre els seus nombrosos amics.

La Última Cima, de **JUAN MANUEL COTELO**

Excel·lent documental sobre la vida de Pablo Domínguez, capellà de la Diòcesi de Madrid i degà de la Facultat de Teologia de San Dámaso, mort en accident mentre baixava del cim del Moncayo. El film recull el testimoni entrañable i emotiu de les persones que el varen conèixer i mostra com la vida d'un bon capellà portar a marcar i vivificar la vida de tants i tantes que es relacionaren amb ell. Hom surt amb ganes de ser millor cristià de la visió d'aquesta cinta. La productora (www.infinitomasuno.org) té altres films en una col·lecció anomenada "Conversos", de gran interès testimonial. www.laultimacima.com

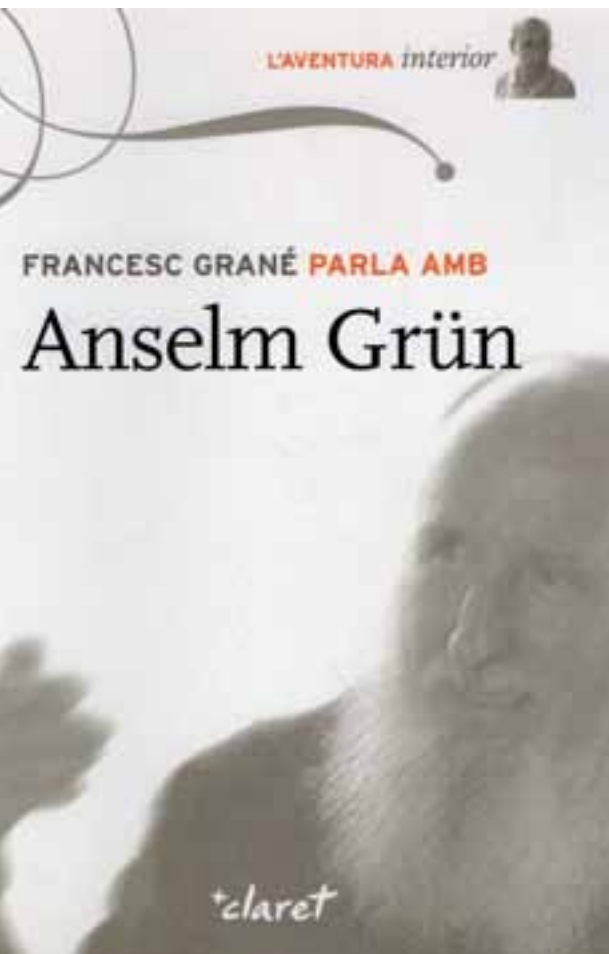

Les Fonts Franciscanes 1, a cura de **FRANCESC GAMISSANS,** ed. La Formiga d'Or 2010

S'ha reeditat el volum I de les Fonts Franciscanes en català que conté la 1^a i la 2^a de Celano, primer biògraf de Sant Francesc, i la Llegenda de santa Clara, biografia de la santa d'Assís confegida pel mateix autor. Aquest 1er volum, que estava exhaurit fa temps, es pot trobar al convent de Santaló (Barcelona) a través de fra Josep Mª Massana.

**Francesc Grané parla amb
ANSELM GRÜN,
Ed Claret 2010**

Aquest llibre conté l'entrevista consignada en DVD que l'autor va mantenir amb aquest monjo benedictí a la seva abadia prop de Nurenberg. En una línia similar a la que va fer a Cristina Kaufmann, *Recrear las soledades*, l'entrevista recorre temes d'espiritualitat, d'actualitat i aspectes personals d'aquest monjo que s'ha convertit en un gran divulgador de la saviesa espiritual monàstica antiga amb paraules entenedores i actuals.

**800 anys de franciscanisme.
XIX Jornades d'Estudis Franciscans,
Família Franciscana de Catalunya –
Facultat de Teologia de Catalunya,
2010**

Aquest volum conté les ponències de les Jornades del 2009 que giraren entorn de la història de les diverses branques del frondós arbre de la Família Franciscana: els frares menors, les germanes clarisses i l'orde franciscà seglar. Amb ponències de Sergio Barredo, Agustí Boadas, Valentí Serra, Mre Victoria Triviño i encapçalades per una ponència marc de Lluís Oviedo, professor de l'Antoniam de Roma, a manera de balanç històric i remarcant les espurnes de nova vitalitat. El volum conté també la conferència que pronuncià, a mig curs, fra Paolo Martinelli sobre la *Teologia de la bellesa en sant Bonaventura*. Es pot adquirir a la Facultat de Teologia o al correu: conselldeiaics@caputxins.cat

**«... Feu-nos veure
la claror
de la vostra mirada...»**